

Маркування імпортованих товарів державною мовою

Правові відносини між споживачами, виробниками і продавцями

Ганна МАНДРА

Начальник відділу зовнішньоекономічного законодавства Департаменту фінансового законодавства

Навіщо потрібне маркування на етикетках? Маркування дає споживачу інформацію про те, що він збирається придбати. Конституцією України кожному гарантовано право вільного доступу до інформації, зокрема про якість харчових продуктів і предметів побуту. Така інформація ніким не може бути засекречена (частина 2 статті 50 Основного Закону). Крім того, частиною третьою статті 9 Закону України «Про інформацію» встановлено, що кожному громадянину забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законами України.

Закон України «Про захист прав споживачів» регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів. Право споживача на інформацію про продукцію закріплене у статті 15 вказаного Закону. Відповідно до цієї статті Закону **споживач має право на одержання необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію, що забезпечує можливість її свідомого і компетентного вибору.** Інформація повинна бути надана споживачеві до придбання ним товару чи замовлення роботи (послуги). Також інформація про продукцію повинна містити дані про основні властивості продукції, відомості про вміст шкідливих для здоров'я речовин, дату виготовлення, відомості про умови зберігання, найменування та місцезнаходження виробника (виконавця, продавця) тощо.

Інформація, передбачена частиною першою цієї статті, доводиться до відома споживачів виробником (виконавцем, продавцем) у супровідній документації, що додається до продукції, на етикетці, а також у маркуванні чи іншим способом (у доступній наочній формі), прийнятним для окремих видів продукції або в окремих сферах обслуговування. **Продавець не звільняється від відповідальності у разі неідентифікації ним від виробника (імпортера) відповідної інформації про товар.** Звичайно ж, наявність усієї необхідної інформації про товар не змінить його смак, якість та інші показники, проте це засвідчить про повагу та шанобливе ставлення виробника до потенційного споживача його продукції.

Немає необхідності доводити,

яке значення для здоров'я людини має правильне харчування, вживання якісних, корисних та безпечних продуктів. А тому, необхідно звертати особливу увагу на інформацію про товар, якщо йдеться про харчові продукти. Від цього залежить не тільки здоров'я, а ще й тривалість та якість життя людини.

Купуючи їжу, насамперед ми перевіряємо строки її виготовлення і термін придатності до споживання, склад, вміст шкідливих для здоров'я харчових добавок, консервантів, генетично модифікованих організмів, енергетичну і харчову цінність, ціну та інші дані, що впливають на наш вибір та спонукають до покупки. Для того, щоб споживач мав змогу отримати необхідну інформацію, вона має бути викладена зрозумілою йому мовою (особливо це стосується імпортованих товарів, оскільки інформація про продукт на таких товарах зазвичай на мові країни походження товару).

Якою ж мовою повинна бути викладена інформація щодо товару? Державною мовою в Україні є українська мова (частина перша статті 10 Конституції України). Незважаючи на прикрі випадки відсутності інформації українською на деяких імпортованих товарах в наших магазинах, обов'язковість маркування державною мовою, зокрема продуктів харчування, що ввозяться на митну територію України з інших країн, все ж таки забезпечено на законодавчому рівні. Так, згідно з частинами другою та третьою статті 4 Закону України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» продукти, призначені для продажу населенню, що підпадають під визначення другої – двадцять першої груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), можуть бути випущені з-під митного контролю на територію України з країн, вільних від карантину, за умови наявності на тарі (коробках, упаковках, розфасовках), а у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, безпосередньо на продукті, відомостей про назву продукту, масу (об'єм), склад, із зазначенням переліку використаних у процесі виготовлення інших продуктів харчування, харчових добавок (консервантів), барвників тощо, вмісту хімічних речовин або сполук, а також сертифіката походження таких продуктів. Окремо наводяться відомості про енергетичність, дату граничного строку використання, побічні ефекти споживання або про їх відсутність, назву харчових добавок (консервантів) за їх наявності, місце виготовлення, найменування й адресу виробника таких продуктів та посилання на власника торгової марки за його наявності, а по віднесенні до підакцизних товарів –

відомості зазначаються згідно із законами України. Зазначені відомості мають бути виконані українською мовою за винятком торгової марки, логотипу компанії чи її назви або власної назви продукту, що можуть виконуватися іноземними мовами.

Продукти, які продаються населенню із порушенням вимог, встановлених цією статтею, вважаються такими, що були ввезені в Україну із порушенням митних правил.

До товарів груп 2 – 21 УКТ ЗЕД, згідно з Митним тарифом України, затвердженим Законом України «Про Митний тариф України», зокрема належать продукти тваринного та рослинного походження, готові харчові продукти, алкогольні та безалкогольні напої і оцет, тютюн та його замінники.

Закон «Про безпечність та якість харчових продуктів» (далі – Закон) регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, продавцями (постачальниками) та споживачами харчових продуктів і визначає правовий порядок забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, що виробляються, знаходяться в обігу, імпортується, експортуються.

Відповідно до частини першої та пунктів 7, 8, 11 частини шостої статті 20 Закону особам, які займаються діяльністю з виробництва або введення в обіг харчових продуктів, забороняється виробляти та/або вводити в обіг небезпечні, непридатні до споживання або неправильно марковані харчові продукти.

Особи, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, повинні серед іншого:

- запобігати продажу неправильно маркованих харчових продуктів;
- добровільно вилучати харчові продукти, які вони виробили або вводять в обіг, у разі виявлення факту, що такі харчові продукти небезпечні, непридатні до споживання або неправильно марковані;
- компенсувати відповідно до закону шкоду, заподіяну споживачам внаслідок споживання непридатних до споживання або неправильно маркованих харчових продуктів та споживання харчових продуктів, які були визнані небезпечними, за умови їх зберігання, приготування та/або споживання згідно з інструкціями, наданими виробником та/або продавцем.

При цьому, харчовий продукт вважається неправильно маркованим, якщо:

- етикетка підроблена або вводиться в оману;
- харчовий продукт продається під назвою іншого продукту;
- інформація на етикетці представ-

Від інформації про харчові продукти залежить тривалість та якість життя людини

- лена недержавною мовою;
- харчовий продукт упакований, заповнений у тару або підготовлений таким чином, що це вводить в оману;
- етикетка харчового продукту не відповідає обов'язковим вимогам цього Закону щодо етикетування харчового продукту;
- етикетка містить слова, словосполучення або дані, які важко прочитати або зрозуміти звичайному використанню, показу та продажу товару;
- харчовий продукт піддавався дозволений радіоактивній обробці у будь-якій формі з метою збереження та забезпечення безпечності харчового продукту, а інформація про назву та адресу виробника, який здійснив радіоактивну обробку, не зазначена на етикетці згідно з вимогами етикетування, що визначені у цьому Законі, за винятком нефасованого товару, який не має етикеток та інформація стосовно якого повинна супроводжувати обіг, зазначитися у супровідному документі, який засвідчує те, що нефасований харчовий продукт піддавався радіоактивній обробці.

Забороняється імпорту харчових продуктів, які є небезпечними, непридатними до споживання, неправильно маркованими або такими, що не відповідають технічним регламентам або санітарним заходам (стаття 40 Закону).

Відповідно до частини третьої статті 47 Закону, якщо харчовий продукт у вантажі не має етикетки відповідно до технічних регламентів чи санітарних заходів або є підозра, що він іншим чином неправильно маркований, вантаж підпадає під дію положень статті 49 цього Закону.

Статтею 49 Закону передбачено, що вантаж з харчовими продуктами, що імпортується та які етикетовані з порушенням вимог цього Закону, може за погодженням відповідного прикордонного інспектора транспортуватися до митниці, визначеної митним органом, з метою виправлення етикетування для приведення його у відповідність до цього Закону. Після завершення виправлення вантаж з харчовими продуктами підлягає розширеному ветеринарному або санітарному контролю згідно з положеннями статті 50 цього Закону.

Якщо відповідний прикордонний інспектор встановить, що виправлення етикетування харчового продукту з вантажу є неможливим або недоцільним, цей вантаж підпадає під дію положень статті 51 цього Закону.

Стаття 51 Закону визначає механізм поводження з вантажами, яким відмовлено у ввезенні.

Так, харчові продукти у вантажі, які визнані небезпечними, непридатними до споживання, неправильно маркованими або такими, що в інший спосіб не відповідають технічним регламентам або сані-

тарним заходам, не допускаються до ввезення для споживання людиною (далі – забраковані харчові продукти). Усі забраковані харчові продукти, що становлять високий ризик для здоров'я людини та тварин і не підлягають переробці (обробці), знищуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Забраковані харчові продукти, що не підпадають під дію частини другої цієї статті, підлягають поверненню, окрім випадків, коли імпортер або його уповноважений представник, після консультації з відповідним прикордонним інспектором, погоджується на проведення обробки забракованих харчових продуктів або переведення їх до категорії, іншої, ніж для споживання людиною.

Забраковані харчові продукти, які виключено з категорії харчових продуктів для споживання людиною, маркуються на кожній упаковці добре видимим попередженням «Не для споживання людиною», а в разі відсутності упаковок маркуються або пакуються таким чином, щоб проставити на упаковці дане попередження. Імпортер проводить обробку забракованих харчових продуктів, зазначених у частині третій цієї статті, та маркування забракованих харчових продуктів, як зазначено у частині четвертій цієї статті, під наглядом санітарного або ветеринарного інспектора в межах їх компетенції.

Отже, як ми бачимо, на законодавчому рівні наше право на отримання повної всебічної інформації про товар у доступній для розуміння формі забезпечено. Однак рівень поінформованості вітчизняного споживача щодо якісного складу та властивостей харчових продуктів відрізняється від європейського рівня. Тому, в умовах євроінтеграції постає проблема необхідності гармонізації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, зокрема у сфері етикетування (маркування) харчових продуктів.

Державою ведеться постійна робота з поступової гармонізації наших законів з європейським законодавством та стандартами. Так, в рамках виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 червня 2010 р. № 1196-р затверджено план заходів щодо виконання у 2010 році вказаної Загальнодержавної програми. Цим планом заходів передбачається підготовка проекту Технічного регламенту щодо правил маркування продуктів харчування, джерелом підготовки якого є акт *acquis communautaire*, а саме Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 20 березня 2000 р. № 2000/13/ЄС щодо наближення законодавств держав-членів про етикетування, оформлення та рекламування продуктів харчування.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТІВ

Дарія ВАЛЯВСЬКА

Старший юрист

Тарас ВАРАВА

Юрист ЮФ «Саєнко Харенко»

Директивою Європейського Парламенту та Ради ЄС від 20 березня 2000 р. № 2000/13/ЄС врегульовано суспільні відносини щодо маркування та рекламування продуктів харчування, серед яких такі питання, як: деталізація критеріїв введення в оману, кількості та категорії інгредієнтів, вимог щодо зазначення терміну (строку) придатності, передбачено необхідність вказівки проходження обробки іонізуючим опроміненням та інше. Стосовно мови маркування положеннями Директиви передбачено, що позначення на товарах харчування (зокрема, торговельне найменування продукту, список інгредієнтів, термін придатності, адресу виробника, пакувальника або продавця тощо) мають бути складені мовою, яка є легко зрозумілою для споживача. За загальним правилом, такою є офіційна мова держави. Також Директивою передбачено право держав-членів визначити як обов'язкову для маркування одну або декілька мов з переліку офіційних

мов Співтовариства. Саме тому маркування може здійснюватися кількома мовами.

Варто зазначити, що встановлення державою вимоги використання лише певної конкретної мови без одночасного надання дозволу на використання іншої мови, що є легко зрозумілою для покупців, суперечить принципу вільного руху товарів. Так, згідно із законодавством Німеччини на продуктах харчування, що імпортується, маркування має бути здійснене німецькою мовою, хоча використання кількох мов також дозволяється. За законодавством Бельгії маркування має бути вчинене мовою тієї мовної місцевості (голландської, французької та/або німецької), де продаватимуться продукти харчування. Така норма не обмежує права використовувати разом з мовами мовних місцевостей інші мови. Законодавство США передбачає, що всі позначення на продуктах харчування мають зазначатися англійською мовою. Проте, за умови розповсюдження товарів на території, де поширеною є інша мова (наприклад, Пуерто-Ріко), правовий режим використання англійської мови змінено на диспозитивний.